

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Martini Bonacinæ Vtrivsque Signatvræ Referendarii
Compendium Omnium Operum de Theologia Morali,
omnibusque conscientiæ nodis**

Bonacina, Martino

Coloniæ Agrippinæ

Venditio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41152

Potest quidem avis, & fera in loco alieno capi, & est capientis, etsi dominus loci aditum prohibuisse, & jus venandi alii locasset, nisi locus esset clausus, domini feras, ut fit, includens.

De venatione quædam Covar. *reg. peccatum*. p. 2. §. 8. Sot. l. 4. q. 6. art. 2. Joan. Med. c. de restit. q. 12. Val. som. 3. d. 5. art. 6. p. 5. Mol. à d. 43. multa. Sal. q. 62. art. 3. contr. 3. de his, qui, &c. Bannes q. 64. art. 1. Joan. B. Cort. q. 120. Cord. q. 119. Lopez p. 1. c. 147. Abul. in l. c. 6. Matth. 23. Dicunt) Navar. c. 17. n. 176. Jo. Majo. 4. d. 15. q. 10. Covar. l. 12. Cord. l. c. Sa) Jo. B. Cord. ad l. c. Syl. vers. inventum. q. 2. Mol. d. 42. multis hanc dubitationem pertractans distinguit. Si fera laqueo alieno capta non putetur laqueum evasura, ad eum, qui laqueum paravit, pertinet, si evadere probabiliter poterat, feræ partem, aut valorem ad arbitrium viri boni laquei domino dabit capiens. Cord. l. c. ait servandam loci consuetudinem. *Potest quidem*) Cov. l. c. n. 5. 10. Ned. l. c. v. Mol. d. 41. in fir. §. 51. Locasset) Vid. Covar. l. c. n. 8. §. 13.

Fera facta domestica, si bis fugiat, & de more non redeat, est cagientis, imo simul ac fugit, nec dominus sic persequitur, ut possit capere v. Mol. d. 41. §. 50. Navar. c. 1. n. 128.

Clericis interdicta venatio, *ext. de cler. venat. cap. 1. §. 2.* si adhibeant accipitres, & canes Mol. d. 44. Val. l. c. at si sine contemptu, scandalo, aut temeritate fiat, non est in clerico p. m. Cajet. *vers. clericorum peccato*. Imò forte nec veniale, si rara, & moderata sit ad reficiendas animi vires. Val. l. c. p. 1. q. 8.

Quousque Principes venationem aliis interdiceret & sibi reservare possint docet Mol. d. 46.

Venditio.

Vide v. Emptio.

1. Quoties tacetur vitium notabile, quo cognito emptor non emisset, contractus est nullus, adestque obligatio restituendi damna; & in foro externo datur actio quæ dicitur *redhibitoria*, ad rehabendum pretium, & restituendam rem acceptam: secus quando vitium quod tacetur, non est notabile absolute, neque reddit rem notabiliter minus utilem in ordine ad usum ad quem res ipsa emittitur, etiam si venditor

tor

tor præsumat fore, ut emptor non emeret, aut non tanto pretio, si vitium cognosceret: hic tamen contractus non est iustus, & res cum huiusmodi levi vitio minus valet quam sine vitio. Ex his habes eum qui vendit semina corrupta pro recentibus, teneri in conscientia ad restitutionem, quia dolus dat causam contractui cum damno emptoris, qui censetur rationabiliter invitus. Item eum qui vendidit ovem morbidam non manifestato vitio, teneri ad restitutionem damnorum quæ consecuta sunt ex eo, quod ovis morbida alias infecit. Item eum teneri ad restitutionem qui mendaciis alios induxit, & efficaciter movit ad emendam rem notabiliter minus utilem ad usum ad quem emitur; cooperatus est enim adioni injustæ & damnificativæ; secus si mendacia non efficaciter moverunt. *tom. 2. de Contractibus, disp. 3. q. 2. punct. 6. n. 2. & seq.*

2. Venditor teneturne emptori manifestare vitium patens? Non tenetur, per se loquendo, manifestare; non enim magis spectat ad venditorem huiusmodi vitium manifestare, quam ad emptorem illud inspicere; & si emptor ex sua negligentia non advertit, debet sibi imputare; secus dicendum, si venditor animadvertat vitium non cognosci ab emptore ex inadvertentia invincibili; nam tali casu debet detegere, sicut & interrogatus de occultis rei vitiis tenetur ea manifestare, quamvis non sint notabilia in se vel in ordine ad usum ad quem res emitur. *ibid. n. 13. & 14.*

3. Neque excusatur vendens rem aliquam habentem vitium particulare, quod ipse venditor laudibus vel ingenio quodam artis occultat; ut si vitium illud proferat simul cum aliis vitiis, quæ constat non inesse rei, ut mentiendò in iis quæ constat non inesse, inducat ad credendum, nec inesse occulta; ut si vendens equum occulte claudum dicat, Vendendo hunc equum pro claudò, cæco, surdo, & habente omnia alia vitia; nam hæc manifestatio perinde se habet ac si non fieret, & venditor mentiendò in iis vitiis quæ constat non inesse rei, inducit emptorem ad credendum non inesse ulla alia occulta vitia. *ibid. nu. 16.*

4. Emptor qui restituit rem emptarà venditori propter notabile vitium occultum non manifestatum, tenetur restituere fructus rei emptæ medio tempore collectos, deductis expensis & æstimatione industriæ quam ipse adhibuit. Sed ad quem pertinebunt fructus pendentes tempore venditio-

nis;

his, sive maturi, sine nondum ad maturitatem pervenerint? Pertinebunt ad emptorem quoad valorem, quem habent tempore venditionis, nisi aliter conventum sit inter contrahentes *ibid.*, n. 18. & *pand.* 7 § 1. n. 1.

5. Quando res vendita tradita est emptori, sed pretium nondum fuit solutum, nec habitum pro soluto, fructus rei venditæ quoad valorem quem acquirunt post venditionem, pertinent ad venditorem; ideo si emptor ex re sibi tradita fructus percepit, tenetur eos restituere venditori. Quando vero venditor tradidit rem emptori soluto pretio, vel habita fide de pretio, & concessa dilatione ad solvendum, fructus omnes pertinent ad emptorem, nec emptor tenetur ad interesse pro pretio non soluto, nisi forte aliter conventum sit inter contrahentes. Hinc colligitur eum qui vendit & tradit alteri domum, posse pacisci de pretio locationis exigendo, donec pretium domus solvatur. *ibid.*, § 1. n. 4. s. & 6.

6. Estne licitus contractus, quo quis tradit pecuniam alteri sibi aliam rem tradenti, relicta utrique facultate repetendi rem vel pecuniam? Illicitus est, per se loquendo; potest tamen justificari ex duplici titulo ratione lucri cessantis, & lucrum cesset illi qui pecuniam tradidit; & ratione pacti retrovendendi in favorem utriusque contrahentis, ita ut tradens pecuniam obliget se ad rem acceptam restituendam, quoties qui pecuniam accepit, restituerit pecuniam, & contra. *ibid.*, n. 7.

7. Quando contractus venditionis cum pacto adjunctionis in diem, vel legis commissoria verbis directis celebratus dissolvitur, fructus medii temporis pertinent ad venditorem: si vero contractus celebratus sit verbis obliquis, fructus medii temporis pertinent ad emptorem. *ibid.*, § 2. n. 3.

8. Quid sentiendum in hoc casu: Titius vendidit & tradidit equum Cajo quinquaginta nummis aureis, celebrando contractum hoc pacto, Vendo tibi huic equum quinquaginta nummis aureis hac lege, ut si quinquaginta nummos restituero intra duos menses, equus sit inemptus: Titius vero intra duos menses restituit Cajo quinquaginta nummos, sed equus antequam Titio à Cajo restituatur, moritur apud Cajum. Queritur utrum equus Titio pereat, an Cajo? Resp. perire Cajo: nam res domino perit, Cajo autem remanet dominus equi, donec illum Titio tradat. *ibid.*, n. 5.

9. Quando venditio dissolvitur per actum retrovendendi

di

di eodem pretio, fructus medi tempore, qui videlicet pro-
 duci sunt à tempore venditionis usque ad tempus redem-
 ptionis pertinent ad emptorem, secundum valorem, quem
 habent usque ad diem retrovenditionis, quia res domino
 fructificat, sed tempore intermedio res fuit primi emptoris,
 ergo, &c. Fructus medi tempore pertinent adhuc ad empto-
 rem, quando venditio dissolvitur eo quod poeniteat prioris
 contractus, & alter de novo mutuo consensu celebratur, ob-
 vationem jam allegatam. *ibid.* num. 6. & 8.

10. Quando vero venditio celebrata fuit sub conditione
 de futuro, & conditio non adimpletur, fructus medi tem-
 poris pertinent ad venditorem, siue res tradita sit emptori,
 siue non. Propterea si quis dicat, Vendo tibi hunc equum,
 si intra mensem solveris pretium: aut, Vendo tibi hanc vi-
 neam, nisi alius intra mensem offerat meliorem conditionem,
 fructus qui percipiuntur ex vinea ante conditionis even-
 tum, sunt venditoris: quia non adimpleta conditione, ven-
 ditio nulla est, consequenter venditor est dominus rei; ad-
 impleta vero conditione fructus sunt emptoris. *ibid.* n. 12.

11. Petes, cuinam res pereat vel deterior fiat, emptorine
 an venditori, si pereat vel deterior fiat ante vel post tradi-
 tionem? Resp. si res vendita pereat post traditionem, perit
 emptori. Imò si res vendita sit certa & determinata, & post
 venditionis contractum pereat, vel deterior fiat ante tradi-
 tionem, regulariter perit & deterior fit emptori; modo ven-
 ditio sit perfecta & absoluta, nec adsit culpa, vel mora ven-
 ditoris in re tradenda domino. Quod si venditio facta sit sub
 conditione pendente in futurum, periculum incertus rei
 ante conditionis eventum pertinet ad venditorem: & si
 uterque contrahens fuit in mora, periculum est illius qui
 posterior est in mora, modo tamen mora prioris non fuerit
 causa posterioris. Ex quibus sequitur, dolium vini quod
 venditum fuerat ad corpus, si pereat ante traditionem, pe-
 rire emptori; & si domus vendita incendio absumatur, vel
 fervus venditus pereat, vel aliqua corporis parte laedatur
 post perfectam venditionem, damnum pertinere ad empto-
 rem, ipsumque teneri pretium venditori solvere. *ib. punct. 8.*
num. 2. & seq.

12. Sed cuinam res peribit, quando ex certo numero u-
 na venditur sub disjunctione, ut si dicatur: Vendo tibi hanc
 vel illam ovem? Peribit venditori; nam ovibus salvis, libe-
 rum

rum illi erat tradere, quam vellet, ergo par est, ut si aliqua pereat ante traditionem, illi pereat: si vero omnes pereant simul, aut successive nulla excepta, una perit emptori, consequenter emptor tenetur premium solvere, quamvis res sibi nondum fuerit tradita. Ad quem vero pertinebit periculum rei, quando de communi consensu constitutus fuit terminus ad mensurandam vel ponderandam rem venditam? Periculum pertinebit ad illum qui fuit in mora *ibid. numero 9. & 10.*

13. Petes, quid sit evictio? Est rei emptæ, vel iusta causa receptæ per sententiam iudicis abductio, vel rei taliter acceptæ iudica amissio *ibid. punct. ult. n. 1.*

14. Venditor teneturne de evictione? Tenetur, si rem alienam, quam sciebat alienam esse, vendidit emptori ignoranti alienam esse, id est, tenetur emptori premium restituere, & quantum interest rem ipsius factam non fuisse. Et non solum in venditione, verum etiam in aliis contractibus onerosis, contrahentes tenentur de evictione: non tenetur autem in contractibus gratuitis, secluso pacto, & culpa contrahentis; quia non est, ut donator damnum patiatur ex eo quod sua liberalitate tradit absque prævia promissione, vel obligatione. *ibid. nu. 2. & 3.*

A D D I T I O.

Cum quis pro re empta plus iusto dat, sine vi, metu, aut errore, præsumitur errare. De hac re D Thom. 2. 2. q. 77. Cajet 16. Sot. l. 6. quæst. 2. Val. 10. 3. d. 5. quæst. 20. Lopez lib. 1. de contract. Garz. de contract. d. c. 13. Mol. à dist. 367. copiosissime, & alibi.

De cariore pretio, ob expectatam pecuniam, Sot. l. 6. q. 4. art. 22. Mol. dist. 36. P. N. l. 3. c. 1. n. 98.

Iustum pretium venditi sub hasta, sc. plus danti, quidam putant, quod non recedit à dimidio iusti, in plus aut minus. Mol. d. 349. n. 11. Garc. c. 21.

Cum non est taxatum pretium rebus ad vitam non necessariis, ut aureis aut argenteis, aut margaritis, & rebus ejusmodi, potest accipi, quantum emens sciens & prudens dat. Vid. Mol. d. 348.

In pacto de dando pretio currente aliquo die, si varietur, dabitur medium, si autem currente septimana, aut mense,

V u

dabitur

dabitur diutius durans Vid. Nav. c. 17. numer. 239.

Si quis ex centum dolis decem vendit, indefinite, & pereant omnia, pereunt & sua emptori, quod si maneant decem, erunt emptoris, sic si vendit de duobus unum indefinite, si pereat unum, quod reliquum est dabitur emptori. Vid. Syl. l. c. Ang. eod. vers. n. 11.

Quæres: sitne mercatura seu negotiatio, id est, officium emendi, aut vendendi res causa lucri, licita & honesta. Nota, triplicem esse posse negotiationem 1. naturalis, quare quaedam emuntur & venduntur ob necessitatem privatam, vel publicam: 2. est artificialis, qua homo emit rem, ut eadem arte & industria melioratam revendat, qua fere utuntur omnes artifices mechanici. 3. est, quæ proprie dicitur mercatura, quia homo emit rem, ut illam nihil mutata magis revendat. Resp. ergo, duas illas priores negotiationes, esse licitas & honestas, & ratio est, quia Reip. est necessaria, quare & clericis utraque secundum Canones licita est. R. So. 2. tertiam negotiationem, vel mercaturam non esse quidem intrinsece malam, vel bonam, licitam, vel illicitam, habere tamen speciem aliquam mali. i. pars patet ex cap. formicari. d. 88.

Et ratio est, quia negotiari propter lucrum, nec est conforme rationi, nec cum ipsa pugnat. Unde sequitur, honesta & licitam reddi posse mercaturam, quando redditur conforme rationi, ut cum finis ejus est honestus, ut si referatur ad sustentandam familiam, & pauperes, & commoditatem reip. 2. pars probatur: quia luctum per se; teste Aristotele 1. Polit. c. 6 tendit in infinitum, & ideo speciem habet turpitudinis. 2. quia vix unquam sine multis dolis, mendaciis, & fraudibus exerceri potest. Hæc Busæus.

Quæres: Quot modis possit mercatura reddi illicita. Resp. cum Sot. 1. b. 6. de just. q. 2. art. 2. multis modis reddi illicitam. 1. ratione materiæ, ut si res sacræ vendantur, vel si vendatur venenum, 1. quod sæpè. ff. de venen. 2. ratione personarum, ut si mercatura à clericis exerceatur, vel monachis. 3. ratione emptorum, ut si quis furioso vendat gladium, vel Turcis arma. 4. ratione temporis, ut si quis die festo negotietur. 5. ratione loci, ut in templo, ut habetur c. deest domus Dei. de immun. Eccles. in 6. ratione modi, ut si mercatura fiat per usuras, mendacia, fraudes, monopolia. Hæc Busæus.